

Globaalimuutoksesta vuoristoalueilla

CHAND, RAGHUBIR & WALTER LEIMGRUBER (2016; toim.). *Globalization and marginalization in mountain regions. Assets and challenges in marginal regions*. 240 s. Springer, Cham.

Vuoristot kattavat noin neljänneksen maapallon pinta-alasta. Niiden luonnonvarojen ja ekosysteemipalveluita hyödyntää suorasti tai epäsuorasti puolet maailman väestöstä. Vuoristojäätiköiden pieneneminen ilmastonmuutoksen ja ihmistoiminnan aiheuttaman maanpeitteen muutoksen seurauksena vähentää makean veden varastointia ja vesistöalueiden valuntaa. Monet suurista joista, kuten Amazon ja Jangtse saavat alkunsa vuoristosta, joten niiden alkulähteiden ympäristö- ja sosioekonomiset muutokset vaikuttavat tuhansien neliökilometrien alueella makean veden saatavuuteen ja käyttöön kotitalouksissa, keino- ja energiantuotannossa.

Vuoristoalueiden mineraaleja ja metsävaroja on hyödynnetty maailmantaloudessa vuosisatojen ajan, mutta vuoristojen kansainvälinen painoarvo on noussut vasta 1990-luvun ympäristö- ja kehityskeskustelun myötä. Herkkien vuoristoekosysteemien alueella asuvien ihmisyyhteisöjen uusiutumiskyky muuttuvissa olosuhteissa perustuu niiden kykyyn sopeutua globalisaatioprosessin taloudellisiin, kulttuurisiin, yhteiskunnallisiin ja teknologisiin ulottuvuuksiin. Nämä monimuukaiset ja -mittakaavaiset mekanismit liittyvät köyhyyden, vaikeapääsyyden ja alueellisen marginalisaation leimaamien alueiden kiinteämmin osaksi vallitsevaa maailmanjärjestystä.

Intialaisen Kumaun yliopiston maantieteen professorin Raghbir Chandin ja sveitsiläisen Freiburgin yliopiston kulttuurimaantieteen emeritusprofessorin Walter Leimgruberin toimittama artikkelikokoelma tarkastelee globalisaation ja ilmastonmuutoksen vaikutuksia vuoristoalueiden ekologian ja sosioekonomiseen järjestelmään. Artikkelit ovat peräisin kansainvälisen maantieteen unionin IGU:n vuonna 2011 Kumaun yliopistossa Intiasa järjestämästä ”Local and regional responses to

globalization in the mountains and marginal areas of the world” -konferenssista. Kenties tästä syystä Himalajaa käsittelevät tapaustutkimukset ovat teoksessa yliedustettuina. Muut tapaustutkimukset tarkastelevat kehitystä Alpeilla ja Andeilla, Arktisella, Malesian ylängöllä sekä Baijerin–Šumavan alueella.

Johdannossaan teoksen toimittajat kuvaavat marginaalisuuden ja marginalisaation käsitteitä laajalajaisesti globalisaation näkökulmasta. Samalla he rakentavat epäyhtenäiselle artikkelikokoelmalle kantavan idean. Sen lähtökohtana on, että uusliberaaliin talouspolitiikkaan perustuvan globalisaatioprosessin monikansalliset toimijat muokkaavat voimakkaasti perinteistä kansallisvaltioiden väliin asemaan perustunutta yhteiskuntamallia luoden uudenlaisen liiton poliittisen ja taloudellisen systeemin välille. Samalla aiemmin kansallisesti määritelty talouspolitiikka alistetaan globaaleille markkinavoimille. Chand ja Leimgruber toteavat, etteivät kansainväliset tuotanto- ja kulutusmallit ota huomioon vuoristoalueiden haastavia erityispiirteitä ja niiden ihmisyyhteisöjen sosioekonomista haavoittuvuutta vaan kysynnän tyydyttämiseksi lisäävät voimaperäistä luonnonvarojen hyödyntämistä ja samalla kasvattavat paikallisia taloudellisia- ja ympäristöriskejä. He painottavat, että vuoristoalueille kohdentuvien globaalien investointien tulisi tukea paikallisten resurssien elvyttämistä osallistamalla paikallisyhteisöjä ja luomalla markkinoita heidän tuotteilleen ja palveluilleen alueellisen ja yhteiskunnallisen eriarvoisuuden sekä marginalisaation vähentämiseksi.

Teoksen artikkelit on ryhmitelty neljään teemattiseen osioon, joiden tieteellinen syvyys ja tyyli vaihtelevat kuvailevasta tarinanomaisesta kerronnasta puhdasoppisiin kvantitatiivisiin tutkimuksiin. Ensimmäinen osio koostuu kahdesta artikkelista eikä muodosta luontevaa kokonaisuutta. Hiljattain edesmenneen intialaisen historian ja maaseutukehityksen professorin R. S. Tolian artikkeli Himalajan ja Tiibetin tutkimusretkien historiasta perustuu tutkimusretkeilijä ja maanmittari Nain Singh Rawatin

muistoluento. Intialainen Rawat teki korvaamattomia kartografista tutkimustyötä avatessaan suljetun Tiibetin salaisuuksia tiedemaailmalle 1865–1875. Karttoja olisi ollut syytä hyödyntää myös raskaahkossa artikkelissa, joka tutkimusretkeilijän henkilöhistorian ohessa kuvaa Tiibetin maantiedettä ja kulttuuria luettelemalla kymmeniä eri alueita, paikannimiä sekä merkkihenkilöitä.

Osion toisessa artikkelissa yhdysvaltalainen maantieteen emeritusprofessori Donald F. Lynch käsittelee arktisen alueen kehitystä osana globalisaatioprosessia eri intressiryhmien, kuten ympäristöliikkeen ja alkuperäisväestön näkökulmasta. Arktiksen geopoliittinen merkitys ja kilpailu sen uusiutumattomista luonnonvaroista ovat muokanneet alueen ympäristöä ja yhteiskunnallista tilaa 1950-luvulta asti. Lynch kuvaa miten aiemmin marginaaliseksi alueeksi mielletty Arktis on teknologisen ja taloudellisen kehityksen tuloksena integroitunut osaksi ulkopuolisten poliittisten ja taloudellisten mahtien hallitsemaa globaalia järjestelmää. Muuttuvassa toimintaympäristössä arktisen alueen väestö on kansainvälisesti järjestäytymällä kyennyt ajamaan oikeuksiaan luonnonvaroihin, säilyttämään omaa kulttuuriperintöään ja ehkäisemään ympäristölle vahingollisten hankkeiden käynnistämisen.

Teoksen temaattisessa osiossa tarkastellaan vuoristoalueiden merkitystä ja kehityspotentiaalia eri maanosissa. Osion kahdeksan artikkelia valottavat tapaustutkimuksin vuoristoalueiden erityisluonnetta ja yksilöllisyyttä, joiden vuoksi geopoliittisten muutosten tai globalisaation käynnistämä yhteiskunnallinen ja taloudellinen kehitys ei ole yhdenmukaisesti levinnyt tai vaikuttanut alueisiin. Artikkelien positiivinen näkökulma globalisaation tuomiin hyötyihin perustuu maantieteellisellä, poliittisella ja kulttuurisella reuna-alueella sijaitsevien vuoristoalueiden kykyyn tunnistaa omat erityislaatuiset kilpailuvalltinsa ja hyödyntää niitä kasvun aikaansaamiseksi. Tapaustutkimukset esittävät globalisaation kaksiteräisenä miekkana, joka toisaalta vähentää vuoristoalueiden eristäytyneisyyttä integroimalla ne osaksi kansainvälistä kauppaa, liikennevirtoja ja tiedonvälitystä, mutta toisaalta lisää

asukkaiden riippuvaisuutta muilta alueilta peräisin oleviin tuotteisiin ja rahatuloihin.

Kolmannen osion viisi artikkelia syventävät teoksen luonnontieteellistä antia tarkastelemalla ilmastomuutoksen vaikutuksia ja niihin sopeutumista Himalajalla. Muuttuva ilmasto yhdessä kasvavan väestöpaineen kanssa on vaikuttanut vuoristojen kasvillisuuteen, jäätiköihin ja maaperän tuottavuuteen. Intialaisen Kumaun yliopiston maantieteen professorin J. S. Rawatin ja kumppanien artikkeli osoittaa ilmastomuutoksen vaikutuksen alpiin-

sen kasvillisuusvyöhykkeen siirtymään Kutiyangtin valuma-alueella vuosien 1972–2010 välillä. Siirtymä 4 700 metristä 5 330 metrin korkeuteen ilmentää lumipeitteen vähenemistä ja voi jatkuessaan vaarantaa alueen makean veden saatavuuden. Osion muut artikkelit keskittyvät kuvaamaan tapaustutkimuksia vuoristokaupunkien ilmanlaadun muutoksista, hernekasvien esiintymisestä ja suojelusta, sekä vuoristometsien maaperästä ja kasvillisuudesta. Ne tarjoavat runsaasti yksityiskohtaista numeerista dataa tutkittavasta ilmiöstä erityisesti edustamansa tieteenalan harjoittajille.

Viimeinen temaattinen osio käsittää vain reilun kahden sivun yhteenvedon ja johtopäätökset artikkeleista.

Se ei kuitenkaan tarjoa heterogeeniselle teokselle selkeää ja kiteytettyä viitekehystä. Konferenssiesityksiin perustuvat artikkelikokoelmat esittelevät usein mahdollisimman laajasti eri tieteenalojen tuloksia ja onnistuvat luomaan kiinnostavan katsauksen ajankohtaisiin tutkimusaiheisiin. Chandin ja Leimgruberin toimittama artikkelikokoelma ei mielestäni onnistu selkeästi luomaan kirjoitusten välille keskustelua globalisaatioprosessin vaikutuksesta vuoristoalueiden marginalisaatioon. Siksi teoksen anti jää lupaavaa johdantokappaletta vähäisemmäksi. Puutteistaan huolimatta artikkelikokoelma voi kiinnostaa Himalajan tutkijoita.

TINO JOHANSSON

*Geotieteiden ja maantieteen laitos,
Helsingin yliopisto*

Perspectives on Geographical Marginality

Raghubir Chand
Walter Leimgruber *Editors*

Globalization and Marginalization in Mountain Regions

Assets and Challenges
in Marginal Regions

Springer